

Uttalelse fra Stiftelsen Porsgrunns museene

Utredning arkiv og museum

Mai 2020

Om organisering og fylkeskommunens rolle og ansvar.

Stiftelsen Porsgrunns museene (SPM) er satt i en spesiell situasjon etter at Stiftelsen Telemark Museum (TM) har sagt opp konsolideringsavtalen.

TM har kastet SPM ut av konsolideringen fom. 2020 uten noen avsluttende forhandlinger. Avtalen er opphørt å virke, men den er ikke korrekt avsluttet. Denne situasjonen gir viktige perspektiver på fylkeskommunens organisatoriske og ledende oppgaver overfor museene.

Telemark fylkeskommune har siden den ble opprettet hatt en overordnet rolle og ansvar overfor de «halvoffentlige» museene. Det gjaldt i særlig grad også i forbindelse med organiseringen av konsolideringen og tildelingen av driftsansvaret for bl.a. SPM til Telemark Museum i 2006. For SPM har ikke konsolideringen virket etter hensikten som var å tilføre nye ressurser eller gjøre den eksisterende driften solid slik ordet konsolidering betyr, tvert imot er driftsressursene med personale og tilskudd tatt bort fra museet. Når en avtale av så stor betydning, og som fylkeskommunen har lagt opp til, og hatt en sterk rolle i brytes, har VT-fk som etterfølger av T-fk etter SPMs oppfatning en fortsatt oppgave og plikt til gripe inn og sikre det skadelidende museum driftsøkonomi og evtl. en ny organisatorisk tilknytning.

Eksemplet viser behovet for at fylkeskommunen som aktør og igangsetter fortsatt må føre tilsyn med at avtaler og forpliktelser mellom museene som fylkeskommunen også yter betydelige økonomiske bidrag til, faktisk overholdes av de konsoliderte enhetene. Stortingsmeldingen som lå til grunn for konsolideringen hadde til hensikt å styrke museene, ikke å ta midler fra, eller nedlegge lokale museer.

Fylkeskommunen deltok meget aktivt i opprettelsen av konsolideringsavtalene. Når avtalene og tilliten som prinsippet om «en armlengdes avstand» forutsetter brytes, bør fylkeskommunen gripe inn. Fylkeskommunen bør utøve tilsyn og kontroll i sammenheng med årlig rapportering og tildeling av

driftstilskuddene. Disse ble betydelig øket på grunn av TMs større driftsansvar for museumsfellesskapet. Fraskrivelse av ansvar og oppgaver, bør føre til en revurdering av tilskudd og utbetalinger av disse.

Det er vesentlig at SPM som museumsstiftelse lik de andre museene, ikke ble oppløst ved inngangen i konsolideringen, men består som en selvstendig museumsstiftelse med ansvar for store samlinger, bygninger og anlegg, men nå, og inntil videre, er satt i en ufrivillig og løsrevet posisjon.

Organiseringen som stiftelse fastlegger SPMs egen råderett og ansvar. I den nåværende situasjonen, og med tap av egne ansatte, er det utløst en meget stor lokal og frivillig innsats til daglige oppgaver i forvaltning og vedlikehold.

Denne frivilligheten kan stå som referanse for utvikling og bruk av frivillig innsats i museene i VT. I tillegg til verdien av utført arbeid genererer frivilligheten samhold om museene våre, engasjement i kulturminnevernet og deling av kompetanse.

SPM avventer utredningene av museumsorganiseringen som fylkeskommunen har igangsatt og en ny tilknytning for SPM.

Tjenesteapparat og museumsprofesjonelle tjenester

Med et felles tjenesteapparat, kan museumsenheter av SPMs størrelse drives med en forholdsvis liten bemanning til grunnfunksjoner som ledelse, teknisk tilsyn/vaktmester og formidlingsleder/museumspedag.

Ved inngangen i konsolideringen hadde SPM bestyrer/konservator, teknisk leder og kontor/publikumsansvarlig. Vi hadde en periode også museumspedagog og folk på tiltak samt omviserhjelp i sommersesongen.

SPM ønsker selv, og mener det er hensiktsmessig og rasjonelt, å utvikle felles tjenesteapparat til museumsfaglige funksjoner som digitalisering, magasinering, arkiv og konservering.

Gjennom fellesløsninger bør det kunne spares inn administrative stillinger og satses på økning av og styrking av faglig operative stillinger

Digitalisering, sikring av kunnskap

Digitalisering av museumskatalogene bør ordnes gjennom fellestjenester og museumssenter.

Dataregistreringen i seg selv utføres best og effektivt av registratorer, mens grunnlaget fra kataloger, arkiver og korrigerende og utfyllende opplysninger til disse, bør være det enkeltes museums plikt og oppgave å fremskaffe. Dette bør prioriteres for å sikre viten fra eldre og pensjonerte museumsfolk som fremdeles har breddekunnskapen og innsikten i «sine» museumssamlinger.

Dette kan gi en meget stor kvalitativ høyning av katalogene når de legges ut på digitalt museum til publikum og vil høyne katalogenes kildeverdi i undersøkelser og forskning.

Samarbeid mellom museer og fylkeskommunen i opplæring i tradisjonshåndverk.

SPM har tidligere hatt flere formidlingsopplegg og kurs, blant disse også kurs i bygningsrestaurering for håndverkere som ble godkjent av rådet for videregående opplæring. Vi har også hatt mange ulike kurs som i spunsing av antikvarisk verdifullt panel, maleteknikker, spinning av ull og m.m. All denne virksomheten opphørte etter konsolideringen.

SPM har store samlinger bygningsdeler, smijern m.m., hovedsakelig fra 1700 tallet og fremover som dokumenterer ulike stilepoker og teknikker. Museene har også en stor samling historiske håndredskaper som kan utnyttes i opplæring og restaureringstiltak og i kompetanseheving og forskning innen tradisjonshåndverk.

Betongsskipsbygging og restaureringsmetoder på skip og betongbygninger.

Slepebåten Hans Martin er trolig verdens eldste, bevarte betongfartøy med fremdrift. Båten er bygd i Porsgrunn etter den unike byggemåten med «Bunden op» som ble utviklet på Porsgrund Cementstøperi.

Denne betongskipsbyggingen var en genial idé. Den utgjør et eget kapittel i Vestfold-Telemarks sjøfarts- og skipsbyggingshistorie som er enestående i verden og fremhever bredden og mangfoldet i fylkets maritime tradisjoner fra vikingskip, skuter, damp- og motorskip til betongfartøyer. Slepebåten Hans Martin er i tillegg meget omfattende dokumentert i film, bilder og arkivalia.

Med store gjenstandssamlinger og flere toll- og sjøfartsrelaterte bygninger har SPM med Sjøfartsmuseet i Porsgrunn ønske om fortsatt å legge en hovedvekt på formidling av sjøfartshistorien og finne samarbeid om dette i det utvidede museumsnettverket i VT.

Opplæring av nye kolleger.

Når en ny organisering av museene i VT finner sin form, kan det være nyttig og formålstjenlig å gi ansatte en bredere innsikt i og kunnskap om hverandres samlinger og lokale sider ved kulturhistorien som disse speiler. Dette kan skje ved rullering eller korttidig hospitering.